

Nr 161.

Av herr Wohlin m. fl., om ökat tullskydd för bakelit.

På det kemiskt-tekniska området ha under de båda senaste decennierna framkommit åtskilliga nya varor, som vunnit vidsträckt användning dels såsom ersättningsmedel för trä, ben, horn och liknande naturliga ämnen, dels ock för andra ändamål inom flera olika industrier.

Bland dessa produkter märkas de konstgjorda hartserna, i främsta rummet *bakelit*, som användes i form av 1) harts, 2) hartslösning, 3) pressmassa, 4) lackerat papper, 5) plattor, 6) rör, 7) bult och profilstänger samt 8) pressgods.

Sistnämnda, pressgjutna artiklar, ha fått den största användningen och dess användningsområde är så vidsträckt, att möjligheterna knappast kunna sägas ännu vara till mer än en bråkdel utnyttjade. Såsom exempel på några av de viktigaste områden, där pressgods av bakelit för närvarande användes, må nämnas:

- 1) elektrisk installationsmaterial och belysningsartiklar,
- 2) knivskaft, handtag för dörrar, värmeledningar, verktyg m. m.,
- 3) emballage inom kemisk-tekniska branschen,
- 4) telefon, telegraf och radio,
- 5) elektriska apparater och värmeapparater,
- 6) hushållsartiklar,
- 7) reklam- och skyltartiklar,
- 8) sportartiklar,
- 9) sanitetsartiklar,
- 10) vågar och vågskålar,
- 11) bilindustrin, flygindustrin och järnvägarna,
- 12) en mängd i det dagliga livet använda diverse saker, såsom etuier, klockfodral, askkoppar, pipor, tobaksburkar, reservoirdroppor, bläckhorn m. m.

Bakelit liksom andra hårdbara konsthartser framställas av formalin och fenoler. Vid närvaro av katalysator bildas en fast kondensationsprodukt och genom att variera fenoler som katalysatorer erhållas slutprodukter med för olika användningsområden lämpade egenskaper. Såsom bindemedel tillsätts med tillhjälp av specialmaskiner diverse ämnen, såsom papper, träfibrer, väv, asbest m. fl. Det sålunda erhållna halvfabrikatet utsättes sedan för tryck i uppvärmda pressar, varefter fabrikatet i form av plattor, rör, bult eller diverse pressgjutningar är färdigt att tagas i bruk.

Här i landet upptogs tillverkningen av bakelitharts och hartslösning samt pressmassa först av en fabrik i Skåne år 1922 men numera framställas dylika produkter vid ett tiotal svenska fabriker. Enligt den av

kommerskollegium i december förra året utgivna preliminära redogörelsen för Sveriges industriella produktion år 1933 uppgick tillverkningsvärdet av oarbetad bakelit och bakelitprodukter till sammanlagt 765,700 kilogram med ett tillverkningsvärde av 2,427,200 kronor. Inalles torde för närvarande 600—700 arbetare vara sysselsatta inom bakelitindustrien.

Kan man sålunda numera på grundval av den officiella statistikens siffror få en uppfattning om den svenska bakelitindustriens ekonomiska betydelse, så är det å andra sidan ogörligt att exakt ange kvantitet och värde av importen och exporten av ifrågakvarande artiklar.

Detta sammanhänger därmed, att oarbetad bakelit och bakelitprodukter i gällande tulltaxa och den statistiska varuförteckningen sammanförts med åtskilliga andra varuslag, varjämte de falla under olika avdelningar i tulltaxan.

Sålunda tulltaxeras:

Oarbetad bakelit (pressmassa) enl. stat. nr 2037; tullfrihet.

Plattor:

av bakelit och papper, enl. stat. nr 877; tull 50 kr. för 100 kg.

» » » vävnad, » » » 1116; » 35 » » 100 »

Rör:

av bakelit och papper, » » » 866; » 8 » » 100 »

» » » vävnad, » » » 1116; » 35 » » 100 »

(Plattor och rör helt av bakelit äro tullfria enl. stat. nr 2038).

I tulltekniskt hänseende fann redan 1925 års tulltaxerevision den nuvarande anordningen beträffande ifrågakvarande artiklar mindre tillfredsställande. Det synes också vara lämpligt att under en särskild rubrikgrupp i tulltaxan upptaga bakelit och andra hårdbara eller härdade konsthartser samt i tulltaxan ej särskilt nämnda arbeten därav, även innehållande papper, spånadsämnen eller dylikt. Redan omfattningen av den nuvarande inhemska tillverkningsvärdet av dessa produkter torde motivera en dylik åtgärd. Härtill kommer, såsom också konstaterats av 1925 års tulltaxerevision och ytterligare bekräftats av den senare utvecklingen, att användningen av dessa artiklar alltjämt ökas. Förhållandena på området voro ju också helt annorlunda vid tillkomsten av 1911 års tulltaxa, från vilken nuvarande tulltaxebestämmelser i huvudsak överflyttats till gällande tulltaxa. Härigenom skulle jämväl tullbehandlingen i hög grad förenklas och de ofta påtalade missförhållandena avhjälpas. I flera utländska tulltaxor, såsom de tyska, engelska och amerikanska har man också för åtskilliga år sedan sett sig nödsakad att upptaga konsthartser under en särskild rubrikgrupp.

I samband härmed bör även genomföras en revision av nu gällande tullsats, vilka äro synnerligen ojäma. Någon inhemsk tillverkning av bakelit och andra konsthartser förekom icke vid tillkomsten av 1911 års tulltaxa och detta var också orsaken till att oarbetade formbara konst-

gjorda ämnen, ävensom plattor, stänger och rör, blevo tullfria. Sedan vi numera i skarp konkurrens med utlandet erhållit inhemsk bakelitindustri, bör även denna produktion komma i åtnjutande av skäligt tullskydd. Vad oarbetad bakelit (taxenr 1110, stat. nr 2037) beträffar, är denna tullfri. Den väsentliga råvaran i bakelitpressmassan utgöres av formalin, vilken är belagd med en tull av 15 öre per kilogram. Den färdiga produkten är sålunda tullfri, medan råvaran åtnjuter tullskydd. Det oegentliga i ett dylikt förhållande ligger i öppen dag. Då för framställning av 1 kilogram pressmassa erfordras 0.82 kilogram formalin, skulle redan denna omständighet motivera en tullsats av 12.3 öre per kilogram pressmassa. Vid avvägning av en skälig tullsats för ren bakelit eller bakelit tillsatt med trämjöl, asbestmjöl e. d. samt pressmassa synes en tullsats av 20 öre per kilogram vara motiverad. Denna tullsats motsvarar cirka 15 procent av värdet av pressmassa.

Såsom framgår av anmärkningen under taxenr 1110 tulltaxeras *plattor* och *rör* av papper, impregnade med bakelit såsom arbeten av papper. I enlighet med praxis tullbehandlas dessa artiklar jämlikt stat. nr 877 för plattor och nr 866 för rör. För de förra utgör tullsatsen 50 öre och för de senare 8 öre per kilogram. Då framställningskostnaden för rör ligger högre än för plattor, och tullsatsen för de senare torde innebära ett tillräckligt och väl avpassat skydd, synes denna tullsats böra bibehållas och utsträckas till att omfatta jämväl rör.

Bakelitplattor och rör med vävinlägg tullbehandlas enligt taxenr 565 (stat. nr 1116) och draga en tull av 35 öre per kilogram. Dessa produkter ha på senare år funnit allt större användning, särskilt inom den mekaniska industrien, där de huvudsakligen användas till kugghjul, friktions-skivor m. m., såsom ersättning för metall, råhud eller fiber. Även inom möbelindustrien har denna kvalitet vunnit allt större marknad såsom till bordskivor, diskar o. d., för vilket den lämpar sig väl på grund av sin hållbarhet och vackra och jämna yta. Framställningskostnaden för vävplattor är större än för pappersplattor, på grund av att formalin ingår i större proportion vid de förra. Tullsatsen å väven utgör 50 öre per kilogram och utgör 40 å 50 procent av produkten. Med hänsyn till att råvarorna formalin och väv äro tullbelagda i angiven mån och då priset på vävbakelit utgör från 6 till 15 kronor per kilogram, beroende på tjocklek, hade det varit rimligt att fastställa en högre tullsats för dessa produkter. Av tulltekniska skäl torde dock dessa artiklar lämpligen böra tullbehandlas tillsammans med plattor och rör av papper och bakelit och samtliga dessa produkter åsättas en enhetlig tull av 50 öre per kilogram.

Pressgjutna artiklar, s. k. pressgoods utgöra den ojämförligt största artikeln av de olika bakelitfabrikaten. Beträffande dessa artiklar är den jämförelsevis unga svenska bakelitindustrien utsatt för en mycket hård utländsk konkurrens, i synnerhet från Tyskland men under senare tid till följd av valutaförhållandena även från andra länder, framförallt England.

Industriens framtida utveckling är otvivelaktigt i hög grad beroende av huruvida ett mera effektivt tullskydd än det nuvarande — 10 procent värdetull — kan genomföras. På grund härav synes den svenska bakelit-industrien böra komma i åtnjutande av ett förstärkt tullskydd även för pressgoods och tullen höjas till 20 procent av värdet.

Genom en dylik efter tidsförhållandena avpassad avvägning av tullsats-erna skulle en avsevärt ökad tillverkning inom landet av ifrågavarande produkter kunna möjliggöras och ökade arbetstillfällen beredas. Därest en minskning i importen av bakelit och bakelitprodukter med hälften kunde ernås, skulle enligt uppgift ökad sysselsättning kunna beredas för omkring 400 arbetare.

På grund av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen ville besluta, att gällande tulltaxa skall fr. o. m. den dag som Kungl. Maj:t bestämmer, i nedan angivna del hava följande ändrade lydelse:

		Tull för 100 kg kronor
	Bakelit och andra hårdbara eller härdade konsthartser samt arbeten därav, ej särskilt nämnda, även innehållande papper, spånadsämne el. dyl.:	
1110: 1	oarbetade	N 20:—
1110: 2	plattor och rör	N 50:—
1110: 3	andra arbeten	100 kr. 20:—
	Celluloid, cellon, cellofan, gaudafil, galalit, ambroin, eburin och andra liknande formbara, konstgjorda ämnen, ej hänförliga till annat nummer:	
1110: 4	oarbetade, härunder inbegripna plattor, stänger, rör, tangentskivor, knivskaft samt ämnen och delar därtill; kamännen; ävensom cellulosacetat arbetade, ej särskilt nämnda:	fria
1111	av celluloid eller galalit	E 80:—
1112	andra slag	100 kr. 10:—

Stockholm den 23 januari 1935.

Nils Wohlin.

Alfred Andersson.

V. Tham.